Bezpiecznie oszczędzam

FINANSE BEZ BARIER

1. Czy warto oszczędzać?

Popularne ludowe powiedzenie brzmi: „Grosz do grosza i zbierze się kokosza". Wynika z niego, że systematyczne oszczędzanie, nawet drobnych kwot, może przynieść na końcu tego procesu korzyść.

Jest to więc najprostsza odpowiedź na pytanie: Czy warto oszczędzać? Jednocześnie pokazuje jeden z ważnych motywów oszczędzania – odkładanie środki po to, żeby sfinansować jakiś (zwykle większy) zakup, na który dziś nas nie stać – na przykład wakacyjny wyjazd, nowoczesny komputer, remont mieszkania albo samochód. Ale to niejedyny motyw – inne, które szczególnie powinniśmy mieć na uwadze, to:

a) tworzenie funduszu rezerwowego (na niespodziewane wydatki, które mogą przydarzyć się każdemu),

b) odkładanie długoterminowe z myślą o jesieni życia, gdy nie będziemy już pracować (będąc emerytem) lub gdy nie pozwoli na to stan zdrowia (np. potrzebujemy sfinansować dodatkowe koszty leczenia).

Jak zaoszczędzić choćby niewielkie kwoty? Przede wszystkim istotna jest odpowiednia motywacja. Może wynikać na przykład z chęci zapewnienia minimum bezpieczeństwa finansowego w budżecie domowym.

Bez motywacji regularne oszczędzanie może się nie udać.

Aby oszczędzać, musimy mieć świadomość tego, ile i na co wydajemy. Podstawową zasadą w budżecie domowym jest niewydawanie więcej, niż się zarabia. Warto analizować comiesięczne wydatki i w miarę możliwości obniżać koszty, np. związane z zakupami lub korzystaniem z mediów – prądu, wody i gazu.

Wybierając się na większe zakupy, nie zapominajmy o okresach wyprzedaży, które w handlu zdarzają się kilka razy w roku. Planujmy zakupy na przyszłość, a nie na teraz. Dobrym pomysłem jest też korzystanie z porównywarek cen w sklepach i wybieranie tańszych produktów (ale dobrej jakości).

Gdy oszczędzamy, warto zadbać o to, aby oszczędności się pomnażały. Dla oszczędności niebezpieczna jest inflacja, czyli trwały wzrost ogólnego poziomu cen w gospodarce. Inaczej mówiąc, spadek wartości nabywczej pieniądza – pieniądze zawsze są bowiem tyle warte, ile możemy za nie kupić.

Fot. Cris DeRaud/www.rgbstock.com

Uwaga! Nie każde oszczędzanie jest skuteczne, tzn. nie zawsze prowadzi do pomnażania oszczędności. Trzymając oszczędności w domu lub skarbonce, działamy na swoją niekorzyść. „Zaoszczędzone" w ten sposób 100 zł jest po roku warte mniej o wartość inflacji (np. 2,9 % w 2012 roku, a 0,7 w 2013 roku).

Aby chronić swoje pieniądze, powinniśmy trzymać je na oprocentowanej lokacie bankowej lub koncie oszczędnościowym. Oprocentowanie tego rachunku powinno być oczywiście wyższe niż poziom inflacji .

2. Jak oszczędzać?

Jak sprawić, aby pieniądze procentowały? Praktycznie nie zdarza się, aby zwykłe konto osobiste było oprocentowane. Takie rachunki bankowe służą przede wszystkim do regulowania bieżących płatności. Banki mają jednak w ofercie produkty oszczędnościowe – m.in. rachunki oszczędnościowe i lokaty.

a) **Rachunek oszczędnościowy.** Łączy zalety lokaty i rachunku bieżącego – z jednej strony jego oprocentowanie jest porównywalne z oprocentowaniem lokat, z drugiej jego użytkownik ma stały dostęp do swoich pieniędzy. Jeśli konto jest oprocentowane na 3% w skali roku, to odsetki są cząstkowo naliczane każdego miesiąca; z każdego 1000 zł na rachunku oszczędnościowym, otrzymamy po roku 30 zł. Od tej kwoty bank potrąci podatek od zysków kapitałowych (19%), czyli zarobimy 24,3 zł. Kwota ta może wystarczyć na pokrycie straty wartości pieniądza (inflacja), ale jeśli chcemy poszukać większych zysków, musimy inwestować w inne produkty finansowe.

b) **Lokata terminowa** to umowa między bankiem a klientem, który lokuje w nim pieniądze. W tym wypadku dokładnie jest określony termin lokaty, czyli czas, w którym bank będzie obracał pieniędzmi, a także poziom oprocentowania określający wysokość odsetek,

które zostaną wypłacone po upływie terminu lokaty (może on być ustalony w bardzo różny sposób, np. 1 miesiąc, 3 miesiące, 6 miesięcy, 12 miesięcy itp.).
Jeśli wpłacimy 5 tys. złotych na roczną lokatę oprocentowaną na 5%, to po upłynięciu tego terminu bank wypłaci nam 5250 zł – od których potrąci podatek.
Należy jednak pamiętać, że w przypadku lokat zazwyczaj przed końcem terminu lokaty nie możemy zabrać z niej swoich pieniędzy bez straty odsetek. Wysokość oprocentowania kont i lokat jest różna w różnych bankach, dlatego warto przyglądać się dostępnej na rynku ofercie.

Należy zwrócić uwagę na **zalety długotrwałego oszczędzania**. Jeśli pieniądze na lokacie są ciągle pomnażane, czyli dodawane są do lokaty odsetki, to w każdym kolejnym okresie rozliczeniowym oprocentowanie jest liczone od wyższej kwoty wyjściowej. A to oznacza, że otrzymujemy w kolejnych miesiącach wyższe odsetki. Ten mechanizm nosi nazwę procentu składanego. **Jest to jeden z najbardziej skutecznych mechanizmów oszczędzania**, jeśli robimy to przez wiele lat. W pewnym momencie może się okazać, że odsetki, które zarobiliśmy na takiej wieloletniej lokacie, przewyższyły kwotę wpłaconych środków. Mechanizm ten jest tym skuteczniejszy, im częściej taką lokatę zasilamy w nowe środki.

Czy to kosztuje? Obsługa rachunku bieżącego i lokat terminowych zazwyczaj jest bezpłatna. Pewne koszty ponosimy przy wypłacaniu pieniędzy ze swojego rachunku lub przy przelewach. Należy pamiętać, że w różnych bankach obowiązują różne taryfy opłat i niekiedy mogą zdarzyć się koszty.

W złotówkach czy w walucie? Lokaty w polskiej walucie są wyżej oprocentowane niż lokaty w walutach obcych, ale należy brać pod uwagę ryzyko związane z codziennymi zmianami kursu walutowego. Niekiedy zatem opłaca się oszczędzać w walucie obcej i wymieniać ją na złotówki po korzystnym kursie, ale innym razem możemy ponieść straty. Tu nie ma reguły, zatem oszczędzanie w walutach obcych zalicza się obecnie do bardziej ryzykownych sposobów oszczędzania niż w walucie krajowej.

3. Czy oszczędzanie w banku jest bezpieczne?

Przede wszystkim należy zauważyć, że **Polska ma jeden z nowocześniejszych i najbardziej stabilnych systemów bankowych na świecie.** Wkłady pieniężne osób fizycznych gromadzone w bankach objęte są ochroną Bankowego Funduszu Gwarancyjnego (czyli zwrot ich gwarantuje na określonych w prawie zasadach Skarb Państwa). Bankowy Fundusz Gwarancyjny jest to instytucja zapewniająca wypłatę pieniędzy zgromadzonych na kontach lub lokatach, gdy np. nasz bank zbankrutuje.

W Polsce ostatnia taka sytuacja zdarzyła się w pierwszej połowie lat 90. XX wieku.

Pieniądze w banku są bezpieczne i nie można ich zgubić. Mamy stały dostęp do swoich pieniędzy (także przez internet). Gdy potrzebujemy gotówki, możemy skorzystać z kart i bankomatów. Posiadacz konta oszczędnościowego ma stały dostęp do oszczędności i może nimi zarządzać – zarówno wpłacać, jak i wypłacać dowolne sumy pieniędzy.

Całkiem inny jest mechanizm lokat. Zdeponowane na nich pieniądze są zablokowane do końca okresu trwania lokaty. Po zakończeniu okresu lokacyjnego wypłacany jest kapitał wraz z wypracowanymi odsetkami.

4. Oszczędzanie a inwestowanie

Jeśli chcemy szybciej i skuteczniej pomnażać oszczędności, nie powinniśmy poprzestać na ofercie bankowej, lecz **szukać możliwości inwestowania środków**. Inwestowanie to najprościej ujmując, korzystanie z różnorodnych produktów finansowych o różnym stopniu ryzyka, które mogą w przyszłości przynieść ponadprzeciętne zyski.

Fot. Sanja Gjenero/www.sxc.hu

Kiedy warto inwestować? Nie ma dobrej recepty, więc generalnie zawsze jest dobry czas na inwestycje, choć nie zawsze w te same produkty finansowe. Jeśli myślimy o giełdzie papierów wartościowych (zakupie akcji spółek), to najlepiej robić to w okresie bessy (czyli kiedy akcje są najtańsze). Jednak określenie tego momentu jest bardzo trudne. Dlatego należy przede wszystkim planować inwestycje w akcje długoterminowo – niekoniecznie od razu zobaczymy wielkie zyski z inwestycji, gdyż czasem będzie trzeba na nie poczekać i kilka lat.

Ryzyko zawsze jest obecne. Należy pamiętać, że inwestując środki, powinniśmy liczyć się z ewentualnością poniesienia strat (czyli akceptujemy ryzyko finansowe). Musimy też być świadomi tego, że inaczej niż w przypadku lokaty czy rachunku oszczędnościowego, nie zawsze mamy dostęp do zainwestowanego kapitału.

Do najbezpieczniejszych produktów inwestycyjnych zaliczane są **obligacje skarbowe**.

Państwa raczej nie bankrutują, co najwyżej mają poważne kłopoty finansowe. W przypadku obligacji skarbowych państwo obiecuje zwrot zainwestowanych środków wraz z odsetkami (zazwyczaj wyższymi niż na lokatach bankowych) po określonym czasie (np. 2, 4, 10 latach).

Co to są produkty inwestycyjne lub oszczędnościowo-inwestycyjne? Produkty inwestycyjne to usługi oferowane przez instytucje finansowe polegające na inwestowaniu pieniędzy. Oferujący je bank staje się pośrednikiem między klientem (inwestorem) a rynkiem finansowym. Zazwyczaj produkty inwestycyjne obarczone są ryzykiem. Z kolei produkty oszczędnościowo-inwestycyjne polegają na połączeniu ryzykownej inwestycji (np. wpłata do funduszu inwestycyjnego) z bezpieczną lokatą o oprocentowaniu wyższym niż przeciętne oprocentowanie lokat w danym okresie. W tym wypadku ryzyko jest nieco niższe – gdyż ewentualne straty z inwestycji rekompensują nam odsetki z lokaty.

Co trzeba wiedzieć przed podpisaniem umowy korzystania z produktu inwestycyjnego czy oszczędnościowo-inwestycyjnego? Trzeba znać koszty prowizji, które się poniesie przy zakupie jednostek funduszu (np. walut lub obligacji). Warto przyjrzeć się wynikom, jakie generował dany fundusz inwestycyjny i porównać je z innymi. Nade wszystko przy tym należy zdawać sobie sprawę z ryzyka i mieć świadomość, że nie tylko zysk, ale nawet wpłacony przez nas kapitał nie jest gwarantowany. Przy produktach oszczędnościowo-inwestycyjnych należy sprawdzić, czy będzie można zerwać umowę przed czasem, bez dodatkowych opłat.

5. Jak uchronić się przed nieuczciwymi instytucjami finansowymi (np. parabankami)?

Przede wszystkim pamiętajmy, że **na rynku finansowym prowadzą działalność różne podmioty gospodarcze**. Są wśród nich takie, co do których przepisy prawa bardzo szczegółowo określają zasady działania (np. banki) i takie, w których obowiązują tylko ogólne przepisy regulujące obrót gospodarczy. W tym drugim przypadku może zdarzyć się, że spotkamy firmy niemające uczciwych zamiarów wobec naszych oszczędności. O wielu z nich czytaliśmy w mediach. Na pewno musimy wtedy zachować większą ostrożność, chociaż nie wszystkie firmy prowadzące działalność podobną do bankowej (tzw. parabanki) można uznać za nieuczciwe. Wiele z nich prowadzi działalność, która odpowiada np. na potrzeby pożyczkowe konsumentów finansowych.

Jak rozpoznać nieuczciwe oferty? Nigdy nie wierzmy w zapowiedzi sprzedawców produktów finansowych o dużych, szybkich i pewnych zyskach. Rynek finansowy w zasadzie nie jest w stanie dać gwarancji wysokich i pewnych zysków. Nie wolno dać zwieść się informacjom wypowiedzianym żargonem finansowym. Jeśli nie rozumiemy mechanizmu, wedle którego nasze pieniądze mają procentować, to lepiej taką ofertę wrzucić do kosza. Bądźmy mądrzy przed ewentualną stratą.

Gdzie mogę sprawdzić wiarygodność instytucji? Najlepszym źródłem informacji jest Komisja Nadzoru Finansowego, która prowadzi rejestr firm działających na rynku finansowym, a także listę tych podejrzanych o stosowanie nieuczciwych praktyk na rynku finansowym.

Informacje można znaleźć na stronie: www.knf.gov.pl/index.html

6. Do zapamiętania i stosowania

a) Oszczędzanie zawsze się opłaca.

b) Oszczędzać warto systematycznie i w długim terminie.

c) W banku pieniądze najlepiej czują się na koncie oszczędnościowym lub lokacie – będąc na nich, procentują!

d) W bankach pieniądze są bezpieczne dzięki Bankowemu Funduszowi Gwarancyjnemu.

e) Inwestowanie to dobry, choć ryzykowny sposób pomnażania oszczędności.

f) Bezpieczną inwestycją są obligacje Skarbu Państwa.

g) Trzeba być ostrożnym przy korzystaniu z oferty firm pożyczkowych i tzw. parabanków.

h) Nie należy wierzyć firmom, które obiecują szybkie, łatwe i pewne zyski z inwestycji!

i) Warto sprawdzać, które instytucje finansowe znajdują się w rejestrze Komisji Nadzoru Finansowego – im można zaufać.

FINANSE BEZ BARIER